

Tussen kaki en blauw

Een infanterist op zee

C.L. Brantz, kolonel der infanterie¹

Inleiding

In 2002 vierde *Strike Fleet Atlantic*, kort voor de NAVO-top in Praag, haar vijftigjarig bestaan. De feestelijkheden vonden plaats op de *USS Bataan*, een op een vliegdekschip lijkend *Amphibious Assault* (LHA) voor eenheden van het *US Marine Corps*. Niet op het vlaggeschip van 'Strike Fleet Atlantic', de *USS Mount Whitney*, en dat bleek een voorbode van de ontwikkelingen die direct na de top in Praag in gang werden gezet.

De viering van het lustrum heeft zeker in Nederland niet in het brandpunt van de belangstelling gestaan en ik betwijfel of grote delen van de NAVO-gemeenschap ervan op de hoogte waren. Hoe valt die onbekendheid van 'Strike Fleet Atlantic' te verklaren? Is er te weinig aan de weg getimmerd? Is de rol van 'Strike Fleet Atlantic' binnen de NAVO te beperkt om een plaats in het spotlicht van het internationale operationele en politieke toneel te kunnen afdwingen?

Misschien heeft 'Strike Fleet Atlantic' of SFL zoals zij door de maritieme gemeenschap wordt genoemd, zich tijdens de Koude Oorlog te veel moeten toespitsen op het streven naar

De NAVO-top in Praag, november 2002.

(Foto: NATO; bron: IMG/KL)

maritieme dominantie. Onderzeebootbestrijding en veelvoudige *carrier*-operaties vormden in die periode de belangrijkste troeven van de SFL. Zee en schepen zijn bij het lezerspubliek van de *Militaire Spectator* in het algemeen geen hoofdaandachtspunten. Laat ik daarom een poging doen uiteen te zetten wat het ware gezicht van 'Strike Fleet Atlantic' is. Wat doet zij? Welke rol speelt zij en misschien wel het belangrijkste: wat zal de nabije toekomst haar brengen? Ik heb de SFL goed leren kennen. Aan het eind van dit artikel deel ik dan ook enkele persoonlijke ervaringen met u.

SFL: wat is dat en wat doet ze?

Begin 2002 rinkelde de telefoon op mijn bureau op Fort Monroe, Virginia. Een vertegenwoordiger van *Management Development*, van de Directie Personeel en Organisatie uit Den Haag aan de lijn. Of ik trek had in een functie bij 'Strike Fleet Atlantic'? Een functie die voornamelijk zou moeten worden vervuld vanaf de 'USS Mount Whitney'. Die vraag deed mij de wenkbrauwen fronsen. 'Strike Fleet Atlantic' en 'Mount Whitney'? Ik kon me van de één noch de ander een duidelijk beeld vormen; desondanks

¹ De auteur is sinds 1 juli 2002 werkzaam bij Strike Fleet Atlantic. Dit artikel is afgesloten in de zomer van 2003.

stond ik niet afwijzend tegen het aanbod. Nu ik na tien maanden bij SFL dit artikel schrijf, stel ik vast dat mijn intuïtie mij toen niet in de steek liet.

Vice-admiral Roughead een man met uiteenlopende verantwoordelijkheden

Bij SFL draagt de hoogste in rang, Vice Admiral Gary Roughead, drie petten: één met een NAVO- en twee met een US-kleur. De NAVO-pet is die van commandant SFL. Sinds 12 juni is SACEUR de operationele NAVO-commandant; voor die tijd was dat SACLANT. De admiraal beschikt voor dit commando niet over eigen *force capabilities* en is in het geval van een door de NAVO-Raad gewenste ontplooiing, afhankelijk van de bijdragen van NAVO-lidstaten².

Zijn twee andere 'petten' zijn *US Navy* gekleurd en in die twee hoedanigheden heeft hij wel 'eigen' 'force capabilities'. 'Eigen' tussen aanhalingstekens, omdat er omstandigheden kunnen zijn waardoor zijn 'capabilities' worden uitgedeeld om de belangen van de USA in den vreemde beter te kunnen behartigen. Operatie *Iraqi Freedom* is daarvan het beste bewijs. De admiraal zat in gebouw W-5 op de *naval base* in Norfolk en het gros van zijn middelen voer en vloog in en boven Irak. Het lijkt mij een frustrerende situatie als je als commandant dagelijks met volkomen lege aanlegpiëren wordt geconfronteerd.

Terug naar zijn US-verantwoordelijkheden. Enerzijds voert hij als commandant van een van de vijf US-vloot-eenheden, *Second Fleet of Command Task Force (CTF) 20*³, het commando over een uitgebreid assortiment schepen en vliegtuigen, waarmee *Carrier* - en *Expeditionary Strike Groepen*⁴ kunnen worden geformeerd die resp. een vliegdekschip (CVN) of een *Amphibious Assault Ship (LHA)* als harde kern hebben. Als commandant CTF 20 is hij hoofdzakelijk verantwoordelijk voor de bescherming van de Amerikaanse oostkust. Hoewel andere Amerikaanse krijgsmacht delen geen deel uitmaken van dit commando, is het door het intrinsieke *joint* karakter van de US Navy (vliegdekschepen, vliegtuigen, onderzeeboten en *Marine Expeditionaire Force capabilities*), zeker als een 'joint' commando te betitelen.

De derde pet heeft een echte 'joint' kleur en is zowel crisis- als vredesgeoriënteerd. In crisistijd en tijdens bepaalde oefeningen is admiraal Roughead commandant van *Joint Task Force (JTF) 120*⁵, die wordt samengesteld uit elementen van de *US Atlantic Fleet*, *US Army*, *US Marine Corps* en eenheden van de *US Coast Guard*. JTF 120 voert zijn missies uit in de Atlantische Oceaan. In vredes-tijd heeft hij een trainingstaak. Onder de vleugels van *Joint Forces Command (JFCOM)* is hij als commandant JTF 950 verantwoordelijk voor het trainen en certificeren van de 'Strike Groepen' aan de Oostkust, het ontwikkelen van een nieuwe *navy doctrine* en het op peil houden van de gewenste paraatheid. 'Strike Groepen' worden voor hun ontplooiing in een missiegebied als Perzische Golf of Middellandse Zee binnen een 'joint' raamwerk aan een serie testen in een oefeningsopzet onderworpen: de *Joint Forces Exercise* of JTFEX. Aan deze JTFEX, structureel drie per jaar, kunnen van tijd tot tijd ook marine-middelen van andere NAVO- en niet NAVO-staten meedoen. De doelstelling van de JTFEX is voor de 'US Strike Groepen' heel simpel samen te vatten onder het motto: *You do not pass the*

test, you do not deploy. De carrière van de commandant krijgt, als zijn 'Strike Groep' die test niet met succes doorstaat, een negatieve wending. Op die manier blijft de kwaliteit van operationele commandanten op het gewenste niveau.

Om het US (Navy) en NAVO-takenpakket adequaat te kunnen uitvoeren is er een NAVO-US gecombineerd personeelsbestand in een geïntegreerde stafstructuur. Gelet op de lokatie, de nationaliteit van de commandant en het gros van de staf, de status van de USA als supermogendheid en de daarmee verbonden globale belangen en verantwoordelijkheden, mag het geen verrassing zijn dat tot eind 2002 US-activiteiten bij tijd en wijle een hogere prioriteit kregen in de taakuitvoering dan de NAVO-wensen.

SFL het paradepaardje van het CJTF-concept

Hoewel het CJTF-concept al tijdens de NAVO-top in 1994 in Brussel op tafel kwam en ten doel heeft de uitvoering van bondgenootschappelijke missies door het hele operationele spectrum op een efficiënte en flexibele wijze in een sterk veranderende omgeving mogelijk te maken, is de rol van SFL daarin nauwelijks bekend. De NAVO beschouwt het CJTF-concept als de belangrijkste pijler van haar *Level of Ambition (LOA)*⁶ en het *Combined Joint Task Force (CJTF) HQ Afloat* - zeg maar het varende CJTF HQ, Staf SFL op het *command ship* de 'USS Mount Whitney' - vormt daarin door haar hoge paraatheid, flexibiliteit, grote zelfstandigheid en actie radius, de sleutel 'capability'. Men had er binnen de NAVO op gerekend dat de CJTF voor het aanbreken van het nieuwe millennium *Fully Operational Capable (FOC)* zou zijn. Helaas is dat doel vooral door de CIS-problematiek nog steeds niet bereikt en het ziet er zelfs naar uit dat dat pas in 2007/2008 het geval kan zijn.

Een CJTF heeft een interservice en multinationalaal⁷ karakter en bestaat uit

² Onder Artikel 5 van de Washington Treaty.

³ Hierarchy commandant: commandant Atlantic Fleet (180.00 man sterk, 186 schepen en 1300 vliegtuigen).

⁴ Een CSG is ongeveer 8000 man sterk en bestaat uit acht tot tien schepen met een *Carrier Air Wing* en een *Destroyer Squadron* op het vliegdekschip. Een ESG is 4000 man sterk en bestaat o.m. uit een *Amphibious Transport Dock*, een *Landing Ship* en een *Marine Expeditionary Unit* met *Special Operations Capability*.

⁵ Hierarchy commandant: commandant JFCOM.

⁶ Drie gelijktijdige *Major Joint Operations (MJO)* van corpsomvang of een MJO van een multicorpsomvang.

⁷ Staf SFL telt bijvoorbeeld representanten van elf nationaliteiten.

een HQ en een aantal componenten. De belangrijkste daarvan zijn een landcomponent die een omvang heeft van maximaal een legerkorps, een maritieme component die kan bestaan uit meerdere 'Carrier en/of Expeditionary Strike Forces', een luchtcomponent waarmee en waardoor zo'n duizend gevechts- en ondersteunende sorties per dag⁸ gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast kan een CJTF een aantal componenten met specifieke expertise bevatten, zoals *special forces* en psychologische oorlogvoering. Een CJTF zal primair als een zelfstandige 'force capability' voor *Crisis Response Operations* (CRO) worden ontplooid, maar kan worden ingezet

voor operaties met een hogere geweldsintensiteit.

Het CJTF HQ heeft geen permanente status, wordt door de NAVO-Raad geactiveerd en alleen voor grote NAVO-oefeningen en -operaties volledig gevuld. Wanneer het HQ niet als *command and control* centrum is ontplooid, is alleen de kern van het hoofdkwartier, de *Nucleus Staf* (NS), gevuld. Die NS is robuust genoeg om het planningsproces op te starten en van het begin van een gewenste ontplooiing tot de complete vulling met individuele militairen en/of modules op 24/7 basis te functioneren als een ietwat uitgedaasd C2-centrum. In de

huidige situatie worden die aanvullingen onttrokken uit diverse NAVO-hoofdkwartieren en militairen uit NAVO- en PFP-landen, maar de afgelopen maanden werd duidelijk dat men binnen de NAVO minder afhankelijk wil zijn van aanvullingen. Zo ontstaat nu nog een bont gekleurd gezelschap met een grote variëteit in ervaring en expertise, en kan een CJTF HQ in de eerste periode van een ontplooiing daardoor tekortkomingen vertonen. Tekortkomingen die duidelijk aan de oppervlakte komen wanneer sprake is van niet-gesynchroniseerde nationale rotatieschema's, onnauwkeurige en deels ontbrekende functiebeschrijvingen. Aan dat laatste facet is door SFL hard gewerkt.

Binnen het CJTF-concept⁹ kan de NAVO in theorie door middel van de elementen die in de twee grote hoofdkwartieren AFNORTH (Brunssum) en AFSOUTH (Napels) verzameld zijn, twee *land based* en, zoals gezegd, door SFL een *sea based* CJTF HQ ontplooiën. De drie hoofdkwartieren worden alle in het CJTF-concept als *parent* HQs of PHQS bestempeld. De ontplooiing van SFL zal met name door de beperkingen van het 'command ship', een periode van zes maanden zeker niet overschrijden en bij een langere missie wordt het 'sea based' HQ afgelost door een 'land based' HQ. SFL doordrongd door haar manier van optreden tijdens de oefening *Strong Resolve 02*¹⁰ in en voor de kust van Polen, de eerste belangrijke test als CJTF HQ en werd eind 2002 *Interim Operational Capable* (IOC) verklaard. IOC vormt het voorportaal van *Full Operational Capability*. In het kader van operatie *Enduring Freedom* heeft de 'USS Mount Whitney' de afgelopen zeven maanden bevestigd dat zij een geschikt command platform voor een JTF HQ is. Bewoond door de staf van een *Marine Expeditionary Unit* (MEU) is zij het 'command and control cen-

De 'uss Mount Whitney' (Foto: US Navy; bron: IMG/KL)

⁸ SFL gaat uit van 750-800 sorties per dag voor een *sea based* CJTF HQ.

⁹ Vastgelegd in MC 389-1.

¹⁰ CRO scenario.

trum' geweest van een 'expeditionary' eenheid die als hoofdtaak het bestrijden van terrorisme had in de Straat van Hormoes en aanpalende landen.

De internationale component van de SFL-samenleving

Integratie

De vredesorganisatie (in NAVO-jargon *peace-establishment*, PE) van SFL/2F bezit in tegenstelling tot bijvoorbeeld *Strike Force South* en *6th Fleet* in Napels, een grote geïntegreerde component. Die integratie kenmerkt zich als volgt.

- Het takenpakket. NAVO- en US-officieren met een US Navy en NAVO-georiënteerd takenpakket.
- De werklokatie. De werkplekken op de 'USS Mount Whitney' of zoals nu tijdelijk het geval is in gebouw W5, worden bevolkt door US- en NAVO-officieren en onderofficieren. De stafleden werken op de 'USS Mount Whitney' onder permanent operationele omstandigheden.
- De informatie-uitwisseling. Ondanks de Amerikaanse veiligheidsclassificaties, die beperkingen legt op bepaalde informatie-categorieën, wordt voor de taakuitvoering veelvuldig gebruik gemaakt van wederzijdse informatie.
- De training. NAVO-officieren en onderofficieren werken structureel mee aan US JTFEX'n en omgekeerd nemen US-officieren deel aan de jaarlijkse CJTF NAVO-oefeningen.
- Het testbed. De staf en de 'USS Mount Whitney' worden zowel voor US- als NAVO-doeleinden gebruikt om bestaande structuren en processen te perfectioneren en af te stemmen op de realiteit.

¹¹ Twee van de KL en één van de KLu, twee van de Canadese landmacht, twee van de Duitse landmacht, twee van de Duitse luchtmacht, één van de Franse luchtmacht, twee van de Spaanse, één van de Italiaanse en één van de Deense landmacht.

¹² Functie van steller.

Naast die geïntegreerde component vinden we twee componenten die zich volledig concentreren op hetzij het US-, hetzij het NAVO-takenpakket. Na de aanslagen op het WTC in New York en het Pentagon in Washington op 11 september 2001 en na de NAVO-top in Praag in november 2002, hebben binnen beide takenpakketten aanzienlijke verschuivingen plaatsgevonden.

De internationale kleur van SFL

De totale omvang van de internationale gemeenschap is 31 personen en binnen dat internationale contingent bedraagt de non-maritieme vertegenwoordiging veertien personen¹¹. Daarvan zijn er vier op niveau ingeschaald: een Nederlandse landmacht-kolonel als operationeel NAVO-verlengstuk¹² van de plaatsvervangend commandant, een Duitse landmacht-kolonel als hoofd Planning en Beleid (CJ5), een Spaanse landmacht-overste als hoofd CIMIC (CJ9) en ten slotte een Nederlands luchtmacht-overste als hoofd Personeelsaangelegenheden (CJ1). Het geeft een indruk van de rol die het internationale contingent kan, wil, maar vooral mag spelen. Nederland neemt door haar zes leden, samen met het Duitse contingent van zes, onverwacht het leeuwendeel van dat internationale contingent voor zijn rekening.

Trainen, educatie en 'operationalizing'

De expertise van de stafmedewerkers wordt op het gewenste niveau gebracht en gehouden door een combinatie van cursussen, seminars, oefeningen en activiteiten op het gebied van *operationalizing*. Behalve de vele cursussen op de NAVO-school Oberammergau, volgen stafmedewerkers seminars en cursussen op verschillende lokaties in de *Hampton Roads Area* om de ontwikkelingen op met name het Amerikaanse maritieme gebied op de voet te volgen.

In 2003 werd de kennis en ervaring op CJTF-gebied op peil gehouden door deelname als *augmentees* en *observers* aan een CJTF-oefening van AFN, *Allied Action 03* door het bemannen

van een CJTF-*response cell* voor ARRCs jaarlijkse oefening, ARRCAD *Fusion 03* door als JTF HQ te functioneren tijdens de JTFEX'n en ten slotte door het organiseren en uitvoeren van een oefening in studievorm voor de leden van de 'Nucleus Staf', *Joint Vision 03*. Daarnaast zullen vele stafleden als A&A, observer, briefer of deelnemer actief zijn bij cursussen, conferenties en vergaderingen. Voor 2004 is een soortgelijk programma opgesteld.

In 2002 heeft SFL het *operationalizing proces* gestart wat moet leiden tot het op de NAVO-kaart zetten van SFL, het standaardiseren van structuren, processen en *Standing Operations Procedures* tussen de drie PHQ en tussen die PHQs en de in totaal twaalf *High Readiness Forces* (HRF) hoofdkwartieren, het informeren, adviseren en ondersteunen van HRF HQs en het bezoeken van diverse oefeningen om een indicatie te krijgen van de kwaliteit van verschillende HRF HQs. Tot nu toe hebben drie zaken een optimale verwezenlijking van het 2003 'operationalizing' schema doorkruist: het krappe reisbudget, activiteiten in het kader van *transfer of authority* van SACLANT naar SACEUR en de ontwikkelingen rond de *NAVO Response Force* (NRF). Desondanks is het gelukt om de unieke CJTF 'capability' van SFL binnen NAVO op een breed front onder de aandacht van de doelgroepen te brengen.

Op weg naar een andere toekomst

Staf SFL bevindt zich in roerig vaarwater en zij moet zelfs vrezes voor haar bestaan. Een ding is zeker: na juni 2003 zal het nooit meer zo zijn als ten tijde van het feestje op de 'USS Bataan'.

Aftermath 9-11:

Voor het US-deel van de gecombineerde staf veranderde er heel wat na de aanslagen op 11 september 2001 en de daarop volgende operatie 'Enduring Freedom'. Die veranderingen

De 'uss Bataan' (Foto: US Navy; bron: IMG/KL)

worden gesymboliseerd door het *Sea Power 21 Project*: accent op *homeland security* en *homeland defense*, uitvoeren van *consequence management* met andere woorden counter terrorisme, anti-terrorisme en humanitaire hulpverlening en inherent aan de strijd tegen het internationale terrorisme, het voortdurend benadrukken en verbeteren van *force protection*. Een gevolg van de sukkelende Amerikaanse economie is het leren omgaan met een krimp budget, het op een verstandige manier alloceren van het beschikbare geld. Een van de consequenties van het krimp budget en het gedwongen stellen van prioriteiten, is de discussie rond het uit de vaart nemen van een aantal commandoschepen in 2005 e.v. Ook het bestaansrecht van de 'USS Mount Whitney' zal in die discussie worden betrokken. Vermoedelijk wordt door de reorganisatieprocessen die na de top in Praag op gang zijn gekomen binnen de NAVO, ook de structuur van

'Second Fleet' aan een nieuwe beschouwing onderworpen, vooral als duidelijk wordt dat de huidige partners 2F en SFL gedwongen worden ieder een andere weg in te slaan.

Consequenties NAVO-top Praag

De NAVO-top in Praag heeft heel wat stof doen opwaaien. De 'NAVO Response Force' (NRF) leek in november 2002 niet meer dan een aardig idee om de geloofwaardigheid van de NAVO te verbeteren. Maar dat aardige idee bepaalt intussen wel onze dagelijkse werklust. Niet alleen de oprichting van de NRF dwingt tot het herzien van de situatie van onze staf en de daarmee verbonden status van SFL, maar ook de herziening van de bestaande *NAVO Command Structure* zoals die is vastgelegd in de MC 324-1. De laatste, negende versie van mei 2003, geeft aan dat SFL en SOUTHLANT zullen worden samengevoegd tot JHQ West met standplaats Lissabon. JHQ West zal naast *Joint Forces Command*

North, nu nog AFN in Brunssum, en *Joint Forces Command South*, AFS in Napels, het derde PHQ worden. Een andere consequentie van de huidige versie van de MC 324-1, is de transfer van SFL/SOUTHLANT van SACLANT naar SACEUR. De hiërarchische commandant zit sinds 12 juni 2003 niet meer om de hoek in Norfolk, maar een gapende oceaan verderop in Mons met een tijdsverschil van zes uren. Een derde gevolg van de huidige visie kan zijn dat SFL niet meer deel zal uitmaken van de 'NAVO Command Structure' maar wordt doorgeschoven naar de 'NAVO Force Structure'. In dat geval zal SFL een soortgelijke status krijgen als andere *High Readiness HQ Maritime* zoals COMSPARFOR in Tarento, Italië en COMSPARFOR in Rota, Spanje. Niet meer een 'joint' HQ, maar een maritiem georiënteerd HQ.

Takenpakket en samenstelling NRF
Volgens SACEUR is de NRF een proactieve strijdmacht, kunnen alle

beschikbare gecertificeerde NAVO-eenheden in de NRF worden opgenomen en zal een initiële NRF er op 15 oktober 2003 moeten staan. De huidige ontwikkelingen zoals die zijn vastgelegd in de laatste, zesde versie van de MC 477 duiden erop, dat SFL niet alleen in de periode 2003-2004 maar zeer zeker in 2005-2006 een substantiële rol binnen het NRF-concept zal spelen. Dat zal een enorme claim leggen op de huidige SFL-capaciteit. De belangrijkste kenmerken van de NRF op een rij gezet: 18-maandencyclus¹³, het takenpakket waarin een aantal taken een pre-emptive karakter heeft, de hoge paraatheidsnorm en de nog niet doorgerekende gevolgen voor mens en materieel, de compositie van het *Deployable Joint Task Force* (DJTF) HQ, de relatie tussen DJTF HQ en CJTF HQ, de training van de NRF waarvan de verantwoordelijkheden in de drie perioden van zes maanden zullen liggen bij Troepenleverende Landen, 'Joint Forces Command'/JHQ¹⁴ en SHAPE¹⁵.

Het lijkt erop dat te soepel met een aantal zaken is omgegaan: training in termen van structuur, periode, normen, certificatie en leerdoelen is daar een van en niet de minst belangrijke.

Het nog ontbreken van een *mission analysis* die uiteindelijk via een *joint mission essential tasking list* naar de beoogde leerdoelen en normen voor de gewenste certificatie zou moeten leiden is nog niet gestart¹⁶, omdat nog niet duidelijk is welke prioriteiten SACEUR stelt aan het geformuleerde takenpakket¹⁷. Bovendien is bij een door AFN uitgevoerde inventarisatie voorshands gebleken dat het huidige potentieel aan NAVO-eenheden met de hoogste 'readiness'-graad, R2-R5, nog niet in staat is om in oktober 2003 binnen een 'joint' raamwerk taken als CRO en het ondersteunen van een consequence management missie als counter terrorism uit te voeren. Bovendien is de organisatie die de trainers moet opleiden, het *Joint War Center* (JWC) in Stavanger, in oprichting en moet door het 'Joint Forces Command' of JFCOM¹⁸ worden voorbereid op die taakstelling. Dat is niet voor eind 2004 gerealiseerd. AFN die tot eind 2004 verantwoordelijk is gesteld voor de NRF, heeft daarnaast de opdracht om voor de NAVO de zaken in Afghanistan te bestieren en zal bovendien in 2004 de IOC-status als CJTF HQ moeten bereiken. SFL zal in de periode 2004/2005 de aan de 'sea based' DJTF HQ gerelateerde aspecten voor haar rekening nemen.

Ervaringen uit 'Iraqi Freedom'

Hoewel de eeuwenoude principes van oorlogvoering nog steeds opgeld doen, hebben de laatste twee operaties in resp. Afghanistan en Irak aangetoond, dat voor komende operaties andere niet in die lijst van principes opgenomen aspecten een belangrijke en vaak overheersende rol spelen. Harmonie en synchronisatie tussen politieke, diplomatieke, economische en militaire middelen en hun beoogde doelen is er één van; de samenwerking tussen Pentagon, CIA en andere US gouvernementele organisaties om de tegenstander essentiële verliezen toe te brengen is een ander. Het vormen van coalities om *roque states* en *non state actors* politiek en diplomatiek te isoleren, is een laatste voorbeeld. Door de noodzakelijke integratie van niet-militaire middelen in het

campaign plan op strategisch en operationeel niveau, is gebleken dat voor operaties aan het begin van de 21ste eeuw nauwelijks een blauwdruk kan worden opgesteld. Hoewel de vele US-experts¹⁹ in 2002 om het hardst riepen dat Irak net zoals Afghanistan door een combinatie van luchtsteun, 'special forces' en 'indigenous forces' van zijn demonische regeringskrachten kon worden verlost en vooral dat geen massale aantallen grondtroepen nodig zouden zijn, was de realiteit anders. Gelukkig zingen die experts inmiddels vele toontjes lager, wat de zuiverheid en duidelijkheid van de discussie rond de richting die de Amerikaanse strijdkrachten moeten inslaan bevordert. Aanpassingsvermogen, intuïtie en niet in de laatste plaats een uitstekende training van grondtroepen, waren vooral in Irak de sleutels van een succesvol optreden op het gevechtveld. De operatie in Irak heeft bovendien aangetoond dat een moderne strijdmacht op het gevechtveld met veel verschijningsvormen van geweld wordt geconfronteerd.

Irak heeft opnieuw laten zien dat het Koude-Oorlogdenken niet meer van deze tijd is en dat onze normen en waarden niet altijd relevant zijn. De eerste operaties van de 21ste eeuw hebben onderstreept dat de tegenstander allang niet meer het traditionele optreden op het gevechtveld als uitgangspunt voor succes hanteert en dat de tegenstander in Irak en Afghanistan in staat was en nog steeds is, om de voornamelijk westerse coalities gelijktijdig en op verschillende locaties, weliswaar tijdelijk, te frustreren met resp. onverwacht en verrassend optreden.

Ook is duidelijk geworden dat men naast reguliere en als zodanig te herkennen militaire eenheden, te maken krijgt met strijders die niet te onderscheiden zijn van de burgerbevolking, die zich opwerpen als moderne martelaren, voor een deel uit andere Arabische landen komt en van wie het optreden erop gericht is verwarring te stichten en het moreel te ondermijnen. Men spot met ethische normen

¹³ Verdeeld in drie perioden van zes maanden. Achtereenvolgend: zes maanden voor de training onder nationale verantwoordelijkheid; zes maanden: *Pre-designated* met een readiness van 30-60 dagen *notice to move* en tenslotte zes maanden als *stand by* NRF met een readiness van 5-30 dagen *notice to move*.

¹⁴ In de tweede periode van zes maanden: *pre-designated* periode.

¹⁵ In of voor de aanvang van de derde periode van zes maanden, *stand by*-periode waarin de NRF gereed moet zijn om een van de opgedragen taken binnen de korte reactietijden te kunnen uitvoeren.

¹⁶ Wordt eind juli door *Allied Command Transformation* (ACT), het vroegere SACLANT, gestart.

¹⁷ SACEUR is van plan zijn prioriteiten medio juli bekend te maken.

¹⁸ De toekomstige partner van SACLANT in haar nieuwe rol als *Allied Command Transformation* (ACT).

¹⁹ De gebruikelijke niet meer in actieve dienst zijnde militairen, wetenschappers, docenten aan militaire en niet militaire academies e.d. en zelfs vele journalisten.

Operatie Iraqi Freedom. Vanaf het 'flight deck' van de 'uss Bataan' stijgt een AV-8 Harrier op (Foto: US Navy; bron: IMG/KL)

en waarden zoals die staan vermeld in het 'internationale recht' en die wij in het westen hanteren; het kan de achilleshiel zijn van overwegend westerse coalities.

Bij de huidige missies lopen facetten van Artikel 5, *Crisis Response Operations*, humanitaire hulpverlening, a-symmetrie, misdadbestrijding, bescherming van cultuurgoed, noodzakelijke opbouw van instituties en zelfs het bestrijden van milieuverontreiniging naast en door elkaar. Op de ene lokatie moet de militair een traditionele militaire eenheid bestrijden, op andere plaatsen krijgt hij te maken met autobommen en zelfmoordenaars, moet hij hulp verlenen aan onschuldige burgers die het slachtoffer van gevechten zijn, moet hij voorkomen dat banken, musea, ziekenhuizen en andere instituties worden leegeplunderd en moet hij ervoor zorgen dat nutsbedrijven weer operationeel worden. Wanneer men een strijdmacht wil afstemmen op niet-traditionele karakteristieken van missie en missiegebied, dan zullen de genoemde aspecten iets beter doorge-rekend moeten worden en vertaald in (force) capabilities.

De kenmerken van de operatie in Irak maken vooral het optreden van grondtroepen zeer complex, waardoor de kans op nodeloze slachtoffers bij burgers en eigen militairen toeneemt, vaak door *friendly fire*. Ongetwijfeld zullen de lessen die men heeft geleerd tijdens operatie 'Iraqi Freedom' dwingen tot aanpassing van reeds in gang gezette reorganisatieactiviteiten. De gecombineerde SFL-2F staf zal als een van de eerste NAVO-organisaties die lessen moeten vertalen en implementeren in concepten, doctrines, trainingsstructuren en scenario's. SFL, deel uitmakend van de gecombineerde 2F/SFL staf, is met het evalueren en implementeren van de ervaringen in Afghanistan en Irak druk bezig.

Persoonlijke ervaringen

In een gesprek met vier voornamelijk maritieme SFL-collega's werd in 2002 met nadruk mijn mening gevraagd over twee zaken: zou ik problemen hebben met het functioneren onder de vleugels van een in anciënniteit jongere kolonel en had ik problemen met het werken en een frequent verblijf van langer dan een aaneengesloten

periode van 24 uur op een schip? Mijn antwoord op de eerste vraag is niet relevant voor de inhoud van dit artikel, het antwoord op de tweede vraag wel.

Als infanterist ben je wat een omgeving betreft echt wel wat gewend. Als je ruim vijftien jaar onder operationele omstandigheden diverse functies hebt vervuld en daardoor onder verschillende weersomstandigheden in een put, tent, AMX of YPR 'geleefd' hebt, of zes maanden in een sigarenkist hebt gewoond en iets te vaak in de buurt van een neerploffende granaat of een kogel die vervelend genoeg jouw richting opkomt hebt gestaan, dan kan niets of niemand je meer van je stuk brengen. Volgens mij moest ik met die eenvoudigere werkomstandigheden op de 'USS Mount Whitney' geen moeite hebben en dat bleek na een korte aanpassingsperiode, met uitzondering van de eerste twee dagen buitengaats, een juiste veronderstelling.

Nadat ik op mijn eerste werkdag op de 'USS Mount Whitney' mijn werkruimte en die van de andere Nederlandse collega's had gezien, begreep ik beter waarom men mij een week of drie daarvoor die vraag had gesteld. De Amerikanen noemen dat een 'austere' omgeving en niemand die zich daarover druk maakt. De KL die zich bezighoudt met de naleving van de ARBO-wetgeving, zal die weinig ergonomische omstandigheden waarschijnlijk ordenen onder de categorie 'absoluut onvoldoende'. Geluid (stampend gedreun), geur (kan het niet helemaal omschrijven, maar zeker de eerste dagen onaangenaam), temperatuur (klammig warm), beperkt werkopervlak (met acht man in een ruimte waarin in Nederland twee man werken en geen ramen) voldoen niet aan de Nederlandse normen voor werken onder vredesomstandigheden.

Kolonels hebben in tegenstelling tot de lagere rangen een eigen kajuit met een bed en een doucheruimte met toilet die men moet delen met een collega. De kajuit is groot genoeg om in

November, 2002. De 'Mount Whitney' in de Hoorn van Afrika, ter ondersteuning van operatie Enduring Freedom. Op het hoofdek wordt de horizon gescand (Foto: US Navy; bron: IMG/KL)

een gemiddeld Amerikaans huis als inloopkast te gebruiken en ongeveer twee keer zo groot als de toch al kleine doucheruimte in mijn Amerikaanse huis. Geen raam, maar zoals ik al eerder heb gesteld, dat heeft niemand, ook Vice Admiral Roughead niet. In de kajuit staan ook mijn pc en tv, een luid ronkende airco in het plafond die te vaak de strijd tegen de klammige warmte verliest en volgens mij alleen maar de taak heeft mij wakker te houden, en een vaste wastafel.

Die eerste dag krabde ik wel even achter mijn oren. Mijn Nederlandse marinecollega's weten niet beter en worden er niet warm of koud van, maar de aanblik van die kajuit en de rest van mijn werkomgeving op de 'USS Mount Whitney' bevestigden de juistheid van mijn beslissing om 35 jaar geleden naar de KMA, en niet naar het KIM te gaan.

Sinds november 2002 werkt de staf, door de ontplooiing van de 'USS Mount Whitney', in gebouw W5 dichtbij Pier 11 waar de 'Mount Whitney' normaal ligt aangemeerd. Het gebouw is een oude opslagklokatie en door de modernere aankleding iets comfortabeler dan het schip. Maar

nog steeds zonder eigen douche- en toiletruimte. Nog steeds zonder raam. Geen *long room*, dus het gros van de Amerikaanse collega's eet bij de Mac, Burger of Pizza Hut; het gros van de internationale gemeenschap verplaatst naar de officiersmess van SACLANT op vijftien minuten rijden, of het eetbusje komt voor. Dat laatste doet mij regelmatig terugdenken aan die vette rijdende patatkraam op de Ermelose heide, waardoor veel dienstplichtigen, ondanks de regelmatige waarschuwingen dat het er allemaal niet zo hygiënisch uitzag, buikloop kregen. Niet dat dat hier overigens het geval is.

Samenvatting

In de inleiding heb ik aangegeven dat het belangrijkste doel van dit artikel is uiteen te zetten wat SFL is, wat zij doet, wat haar rol is binnen de NAVO en wat de nabije toekomst zal brengen. Ik heb daaraan een min of meer persoonlijke noot gevoegd door wat dieper in te gaan op werklokatie en werkomgeving.

De zaken betreffende SFL op een rij gezet:

- SFL is een unieke 'capability': SFL is het enige CJTF en DJTF HQ 'Afloat', heeft in 2002 als eerste en tot nu toe enige PHQ de IOC-status bereikt en is het enige HQ dat kan voldoen aan de hoge paraatheidseisen van de NRF.
- Door de combinatie met 2F kan SFL snel anticiperen op radicale wijzigingen in de omgeving, kan expertise verwerven en uitbouwen op het gebied van 'consequence management' in het algemeen en counter resp. anti-terrorism in het bijzonder.
- SFL bezit een breed scala aan expertise dat varieert van specifiek maritiem tot 'consequence management' in een strategisch 'joint' jasje.
- De huidige ontwikkelingen binnen en buiten de NAVO zullen status, structuur, en de wijze waarop problemen van oplossingen moeten worden voorzien van, door en binnen SFL in de nabije toekomst doen wijzigen.
- SFL heeft een dynamisch hoofdkwartier dat voorshands als enige binnen de NAVO voortdurend onder operationele omstandigheden opereert.

Wanneer men naar personeelsaantal, takenpakket, expertise, werkbelasting, werkomgeving, multinationaliteit, interservice karakter, waarschijnlijkheid om te worden ontplooid in het kader van 'consequence management' en huidige en toekomstige uitdagingen kijkt, dan kan men vaststellen dat werken bij deze operationele staf met een sterk 'joint' karakter, geen *easy job* met veel bruiloften en partijen is. Voor de opvoeding als militair pur sang is het naar mijn mening binnen de NAVO een van de weinige geschikte platforms. Terugkijkend op 35 jaar werken binnen een militaire structuur was alleen mijn periode in Bosnië uitdagender. Mijn land- en luchtmachtcollega's die dat niet willen geloven nodig ik uit om in het kader van een JTFEX in juni 2004 mee te varen op de 'USS Mount Whitney'. Ik garandeer dat u, na een paar dagen het uitputtende *battle rhythm* op open zee te hebben ondergaan, met weemoed zult terugverlangen naar uw eigen veeleisende functie. XXXXXXXXXX